

050126-3

Podmínkou kritiky nějakého pojmu nebo pojetí je schopnost tento omyl jakožto omyl mínit. To není nikterak samozřejmé, i když to obvykle nemíváme na paměti. Jakožto mylný může být legitimně (platně) charakterizován jen takový koncept, který jsme schopni přesně mínit. Nejde tedy o žádné prosté odmítnutí či zamítnutí, nýbrž o pokus pojmout takový koncept z vlastního stanoviska, ale tak, aby se v tom mohl tak říkajíc sám poznat. – To platí ostatně už pro každé srovnání dvou různých pojetí téhož. V takovém případě máme před sebou ovšem dvě možnosti: buď jde skutečně o dvě různá pojetí téhož, anebo už to, že jde o dvě různá pojetí, předznamenává to, že jen zdánlivě jde o pojetí „téhož“, ale ve skutečnosti o pojetí dvou různých „věcí“. Tato okolnost je zásadně důležitá pro dialog, tj. pro rozhovor dvou lidí, z nichž každý myslí po svém způsobu a má na mysli určité „něco“, a v rozhovoru má vyjít najevo, zda si oba účastníci správně rozumějí, zda se navzájem správně chápou. Právě to je něco, čemu se musí naučit každé dítě, které teprve začíná mluvit. S někým rozmlouvat totiž neznamená jen střídavě něco říkat a pak zase něco jiného poslouchat, ani jen opakovat to, co dítě slyšelo, nýbrž právě říkat něco jiného, než slyšelo od matky, ale vstoupit s ní do rozhovoru. V rozhovoru je zásadně důležité to, o čem je v něm „řeč“, i když každý z účastníků říká něco jiného. Zajisté je v dialogu dvou filosofů všechno mnohem složitější, ale tento základní rys tam nutně najdeme také. Příliš se rozmohl zvyk prostě jen ocitovat něco z autora, místo aby ten citát byl hned vysvětlen či objasněn za pomoci slov a výrazů i formulací, které citovány nejsou a možná ani citovány být nemohou. Samozřejmě je možné také vytvořit jakousi koláž z citátů interpretovaného autora, ale aby to bylo legitimní, je třeba náležitě dbát toho, aby se změnou kontextu nedošlo také ke změně významu příslušných citací.

(Písek, 050126-3.)